

ალექსანდრე ალექსიძე

ნამდვილი გვარია სონღულაშვილი. დაიბადა 1874წ. თბილისში. ღარიბი ოჯახის ერთადერთ შვილს დაწყებითი განათლების მიღების საშუალებაც კი არ ჰქონდა. წერა-კითხვა დედამ შეასწავლა და 8 წლის მთაწმინდის დაწყებით სკოლაში მიაბარეს, სადაც 3 წელიწადს დაჰყო. ალექსანდრე ალექსიძე სხვა მოწაფეებთან ერთად (მათ შორის იყო მომავალი ცნობილი მსახიობი ნიკო გოცირიძე) გაგზავნეს სახელოსნო სასწავლებელში, სადაც მას დურგლობა უნდა შეესწავლა. ერთი წლის შემდეგ კვლავ გამოიყვანეს და მოაწყვეს ხის დამმუშავებელ ქარხანაში. ეს იყო მისი ბავშვობის ყველაზე მძიმე პერიოდი.

დედის დაჟინებული თხოვნით ალექსანდრე ალექსიძემ საბუთები შეიტანა საქალაქო სასწავლებელში, წარმატებით ჩააბარა გამოცდები და ჩაირიცხა საქალაქო სასწავლებლის 2 კლასში, მაგრამ თანხის უქონლობის გამო ისიც ვერ დაამთავრა.

ალექსანდრე ალექსიძემ სასცენო მოღვაწეობა დაიწყო ქართული დრამის თეატრს, შემდეგ გადავიდა სოპერო თეატრის დასში და 1924წლამდე იქ მოღვაწეობდა. ის პირველი ქართველი მოცეკვავე იყო, რომელიც გამოვიდა თბილისის საოპერო თეატრის სცენაზე ოპერებში – გლინკას „რულანი და ლუდმილასა“ და რუბინშტეინის „დემონში“. ია კარგარეთელთან ერთად ალექსანდრე ალექსიძე პირველი ქართველი იყო, რომელმაც ახალი სახაზინო თეატრში დაიწყო გამოსვლა.

მრავალჯერ და მუდამ წარმატებით გამოსულა ალექსანდრე ალექსიძე სცენაზე. ხშირტად მონაწილეობას იღებდა დრამატულ თეატრში, ოპერეტებსა და სხვადასხვა კონცერტებში, მაგრამ მან სახელი გაითქვა პარიზში გამგზავრების შემდეგ, სადაც 1895წ. მოეწყო რუსული ეთნოგრაფიული გამოფენა. ქართული ცეკვების შესრულებისათვის ის დიდი ოქროს მედლით დააჯილდოვეს.

1902წ. ალექსანდრე ალექსიძემ საკუთარი სტუდია გახსნა და თანდათანობით სახელი გაითქვა, როგორც კარგმა პედაგოგმა. მისი მოწაფეები იყვნენ: ილიკო სუხიშვილი, ანტონ მიხლაძე, ბალეტის სოლისტი შოთა ჩორაძე, გიორგი ალექსიძე, ნიკოლოზ სიხარულიძე, იოსებ ქავთარაძე, დავით ჩიკვაძე, მიხეილ სულხანიშვილი და სხვა. იგი 1907წ. სეზონში „დემონში“ ქართულ ცეკვას ასრულებდა მარია პერინისთან ერთად.

ალექსანდრე ალექსიძე მთელი თავისი არსებით იბრძოდა ქართული ხალხური ცეკვების ყოველგვარი დამახინჯების წინააღმდეგ. მისი ოცნება იყო გაეგზავნა საქართველოს სხვადასხვა რაიონში ისეთი ექსპედიცია, რომელიც ჩველ ქართულ ცეკვებს შეისწავლიდა.

1932წ. 10 ოქტომბერს ხელოვნების მუშაკთა კავშირის სხდომაზე დადგენილ იქნა, შუამდგომლობა აღედრათ ალექსანდრე ალექსიძისათვის რესპუბლიკის დამსახურებული მოღვაწის საპატიო სახელის მინიჭების შესახებ, მაგრამ ამ წოდების მინიჭება არ დასცალდა, ალექსანდრე ალექსიძე გარდაიცვალა 1934წლის 27 დეკემბერს.

ბიოგრაფილი და საზოგადოებრივი მოღვაწეობის ამსახველი მასალა

1. ალექსანდრე ალექსიძის საზღვარგარეთის პასპორტი. 1895წ. დასტამბული. ბეჭედდასმული. 1 გვ.
2. ბუხარას რუსეთის საიმპერატორო პოლიტიკური სააგენტოს მოწმობა, მისი უდიდებულესობა ბუხარას ემირის მიერ ალექსანდრე ალექსიძის ვერცხლის მედლით დაჯილდოების შესახებ. ხელმოწერილი. გვარი არ იკითხება. 1898წ. 16 მაისი. ბლანკი. ბეჭედდასმული. ნაბეჭდი. ხელნაწერი. მელანი. რუსულ ენაზე. 1 გვ.
3. თბილისის სახაზინო თეატრის დირექციის მოწმობა ალექსანდრე ალექსიძისადმი. 1896–1902წწ. თეატრში მოცეკვავედ მუშაობასთან დაკავშირებით. ხელს აწერს თეატრის დირექტორი. 1902წ. 19 თებერვალი. ბლანკი. ბეჭედდასმული. ხელნაწერი. რუსულ ენაზე. მელანი. 2გვ.
4. თბილისის გუბერნატორის კანცელარიის მოწმობა ალექსანდრე ალექსიძისადმი. მისთვის აზიური ცეკვების სწავლების ნების დართვისა და გაკვეთილების განრიგის შესახებ. ხელს აწერენ გუბერნატორი და კანცელარიის მმართველი. გვარი არ იკითხება. თბილისი. 1902წ. 29 მარტი. ბლანკი. ბეჭედდასმული. ნაბეჭდი. რუსულ ენაზე. დაზიანებული. 1 გვ.
5. ალექსანდრე ალექსიძის განცხადება თბილისის სახაზინო თეატრის დირექციისადმი. სთხოვს მოწმობას 1896–1907 წლებში თეატრში მოცეკვავედ მუშაობასთან დაკავშირებით. 1907წ. 3 ნოემბერი. ავტოგრაფი. მელანი. რუსულ ენაზე. 1 გვ.
6. თბილისის სახაზინო თეატრის დირექციის მოწმობა ალექსანდრე ალექსიძისადმი. 1896–1907წწ თეატრში მოცეკვავედ მუშაობასთან დაკავშირებით. ხელს აწერს თეატრის დირექტორი, პოდპოლკოვნიკი გაბრიელ თამამშევი. 1907წ. 5 ნოემბერი. თბილისი. ბლანკი. მარკიანი, ხელნაწერი. ნაბეჭდი. მელანი. რუსულ ენაზე. დაზიანებული. 2 ეგზ. (ნაბეჭდი 3 გვ. ხელნაწერი. 1 გვ.)
7. ალექსანდრე ალექსიძის განცხადება სახელმწიფო საოპერო თეატრის მმართველისადმი. სთხოვს მოწმობას 1907–1922წწ თეატრში მოცეკვავედ მუშაობასთან დაკავშირებით. მეორე გვერდზე სახელმწიფო საოპერო თეატრის გამგის მოწმობა ალექსანდრე ალექსიძისადმი, 1896–1922წწ. თბილისი. თეატრში მოცეკვავედ მუშაობასთან დაკავშირებით. 1922წ. 18 ოქტომბერი. ავტოგრაფი. ხელნაწერი. ქართულ და რუსულ ენებზე. მელანი. 2 გვ.
8. სახელმწიფო საოპერო გამგის მოწმობა ალექსანდრე ალექსიძისადმი. 1896–1922წწ სახელმწიფო საოპერო თეატრში მოცეკვავედ მუშაობასთან დაკავშირებით. 1922წ. 18 ოქტომბერი. ნაბეჭდი. დაზიანებული. 1 გვ.
9. ალექსანდრე ალექსიძის განცხადება სახელმწიფო თეატრის მმართველობისადმი, ოპერის სახ. თეატრში მოცეკვავედ ჩარიცხვასთან დაკავშირებით. პირი: ივანე პეტრეს ძე, იაკობ სიმონის ძე სმანოვი. 1922წ. 19 ოქტომბერი. ავტოგრაფი. მელანი. 1 გვ.
10. საქართველოს სახალხო განათლების კომისარიატის მოწმობა ალექსანდრე ალექსიძისადმი. მისი საცეკვაო სტუდიის სახალხო განათლების კომისარიატის გამგეობაში ყოფნისა და სკოლისთვის საჭირო გადასახადების გადახდის შესახებ. ხელს აწერენ: სათეატრო სა სამუსიკო საქმეების გამგე?– გვარი არ იკითხება, მდივანი– შ. აფხაიძე. მეორე გვერდზე ადევს რეზოლუცია სახალხო განათლების სათეატრო და სამუსიკო

- საქმეების გამგისადმი. ხელმოწერილი გვარი არ იკითხება. 1923წ. 23 აგვისტო. ბლანკი. ბეჭედდასმული. ხელნაწერი. ნაბეჭდი. 2 გვ.
11. ალექსანდრე ალექსიძის განცხადება თბილისის სახელმწიფო საოპერო თეატრის გამგეობისადმი. სთხოვს მოცეკვავედ ჩარიცხვას.
1923წ. 2 სექტემბერი. ავტოგრაფი. მელანი. 1 გვ.
 12. ალექსანდრე ალექსიძის განცხადება სახალხო განათლების კომისარიატის მთავარ სამხატვრო კომიტეტისადმი, სთხოვს თავისი საცეკვაო სტუდიის რეგისტრაციაში გატარებას.
1924წ. 24 მაისი. ავტოგრაფი. მელანი. 1 გვ.
 13. ალექსანდრე ალექსიძის განცხადება სახალხო განათლების მთავარ სახელოვნო კომიტეტისადმი. სთხოვს მათი განკარგულების საფუძველზე შეწყვეტილი მუშაობის აღდგენას.
1924წ. 3 ივლისი. ავტოგრაფი. მელანი. 1 გვ.
 14. ალექსანდრე ალექსიძის მოსწავლეთა სია.
პირი: ქ. ნანეიშვილი ვ. ისტომინი, ვ. ნახარიძე, ვ. სირაძე, ვ. მეტრეველი, ვ. ოსკანოვი, ვ. მდივნიშვილი, ვ. პოლოძე, ქ. ბაღდასაროვი, ვ. მამარდაშვილი, ვ. ქორქაძე, ქ. ლორთქიფანიძე, ვ. ფურცელაძე, ვ. რჩულიშვილი. 1925წ. 19 დეკემბერი. ხელნაწერი. ავტოგრაფი. მელანი. 1 გვ.
 15. ალექსანდრე ალექსიძის განცხადება მთავარ ხელოვანთა საბჭოს პრეზიდიუმისადმი. ცეკვის მასწავლებლის მხრიდან მათთვის დადგენილი სამუშაო მუხლების დარღვევებთან დაკავშირებით.
1926წ. 11 მარტი. ავტოგრაფი. მელანი. 1 გვ.
 16. ამონაწერი საქართველოს ხელოვნების მუშაკთა პროფკავშირის სხდომის ოქმიდან, ალექსანდრე ალექსიძისადმი ხელოვნების დამსახურებული მოღვაწის წოდების მინიჭებასთან დაკავშირებით.
პირი: გ. ბუხნიკაშვილი ა. არაქელოვი. ასლი დამოწმებული დედანთან ხელმოწერით. გვარი არ იკითხება. 1932წ. 10 ოქტომბერი. ნაბეჭდი. ბეჭედდასმული. 1 გვ.
 17. ალექსანდრე ალექსიძის ბიოგრაფია.
უთარილო. ავტოგრაფი. მელანი. რუსულ ენაზე. 11 გვ.
 18. ალექსანდრე ალექსიძის საცეკვაო სტუდიის შტამპი.
უთარილო. 1 ც.
 19. ალექსანდრე ალექსიძის სავიზიტო ბარათი.
უთარილო. დასტამბული. რუსულ ენაზე. 2 ც.
 20. ალექსანდრე ალექსიძის საცეკვაო სტუდიის სარეკლამო ფურცელი.
უთარილო. დასტამბული. 1 გვ.
 21. ალექსანდრე ალექსიძის საცეკვაო სტუდიის საჩვენებელი პირველი ქართული საბალეტო სადამოს მცირე ზომის აფიშა.
უთარილო. დასტამბული. 1 ც.

შემოქმედებითი მოღვაწეობის ამსახველი მასალა

22. ალექსანდრე ალექსიძის ლექსი „ქართული ცეკვა“.
1929წ ნაბეჭდი. 3 გვ. 2 ეგზ.

23. ალექსანდრე ალექსიძის მიერ შედგენილი ქართული ცეკვის (ლეკური) თვითმასწავლებელი.
1929წ. ნაბეჭდი 3გვ. 2 ეგზ.
24. ალექსანდრე ალექსიძის წერილი „ცეკვა რამდენად საჭიროა ადამიანისთვის“.
უთარილო. ნაბეჭდი. 4 გვ. 2 ეგზ.
25. ცეკვის სქემა „დავლურ–ქართული ქალთან“.
უთარილო. კალკის ქაღალდი. ტუში. 1 გვ.
26. ცეკვის სქემა „მირზაი“.
უთარილო. კალკის ქაღალდი. ტუში. 1 გვ.

სხვადასხვა

27. გ.ი. ალიხანოვ–გრადოვის ბენეფისის მცირე ზომის აფიშა.
1903წ. 10 აგვისტო. დასტამბული. რუსულ ენაზე. 3 ც.
28. თბილისის სახაზინო თეატრის ანტრეპრენიორ ევგენი ევლახოვის სავიზიტო ბარათი.
მინაწერით.
1915წ. 19 სექტემბერი. დასტამბული. ხელნაწერი. მელანი. რუსულ ენაზე. 1 ც.
29. გრიგოლ კაჭარტუხოვის შემოქმედებითი სადამოს პროგრამა თბილისის საზოგადო
საკრებულოში.
1916წ. 30 მარტი. დასტამბული. ქართულ სომხურ და რუსულ ენებზე.1ც.
30. სუსანა ბაისოგოლოვის სავიზიტო ბარათი.
უთარილო. დასტამბული. ხრლნაწერი. მელანი. რუსულ ენზე. 1 ც.
31. ლილი გვარამიას მონოგრაფია ალექსი ალექსიძის შესახებ. “Юнаша с мтацминდა”.
1959წ. 29 აგვისტო. ნაბეჭდი. ქართულ და რუსულ ენებზე. 87გვ.
32. ლილი გვარამიას სტატია ალექსი ალექსიძის შესახებ.
1960წ. 21 ივნისი ავტოგრაფი. ნაბეჭდი. რუსულ ენაზე. 2 ეგზ. ავტოგრაფი–38გვ. ნაბეჭდი. 20 გვ.
33. ლილი გვარამიას მოხსენება ალექსი ალექსიძის დაბადებიდან 100 წლისთავისადმი
მიძღვნილ საიუბილეო სადამოზე რკინიგზელთა სახლში.
1971წ. 20 დეკემბერი. ავტოგრაფი. ნაბეჭდი. 3 ეგზ. ავტოგრაფი–24გვ. ნაბეჭდი. 22 გვ.
34. მოსაწვევი ბარათი ალექსი ალექსიძის დაბადებიდან 100 წლისთავისადმი მიძღვნილ
საიუბილეო სადამოზე დასასწრებად, რკინიგზელთა სახლში.
1971წ. 20 დეკემბერი. დასტამბული. 2 ც.